

De wig tussen loonkosten en netto loon

Een schoolvoorbeeld van een marktimperfectie is de wig, het verschil tussen de loonkosten voor werkgevers en het netto loon dat werknemers te besteden hebben. Het bestaan van de wig betekent dat werkgevers zich als de vragende partij op de arbeidsmarkt door een heel andere prijs laten leiden dan de aanbiedende partij, de werknemers. Gebrek aan goede gegevens maakt het moeilijk om precies vast te stellen welke gevolgen een grote wig heeft voor bij voorbeeld de economische groei of de werkgelegenheid. Dit artikel presenteert een aantal tijdreeksen van de belasting- en premiedruk op het looninkomen voor de periode 1960-1987. De tijdreeksen laten onder andere zien dat nu één gulden netto loon extra de loonkosten met een rijksdaalder doet stijgen tegenover f. 1,50 in 1960.

DRS. F.J. KRAPELS – DRS. A. VAN RAVESTEIN*

De opbouw en uitbouw van de collectieve sector in de jaren zestig en zeventig heeft ertoe geleid dat de collectieve-lastendruk sterk gestegen is. Deze stijging betreft zowel de macro-economische collectieve-lastendruk als de micro-druk op het inkomen van werknemers. Naast een sterke stijging van de gemiddelde druk is ook de marginale druk fors gestegen.

Voor de opkomst van de 'aanbodeconomie' heeft de analyse van de mogelijke verstoringen van belasting- en premieheffing op het functioneren van de markteconomie opnieuw in de belangstelling geplaatst 1). Dat hoge (marginale) tarieven invloed uitoefenen op het gedrag van producenten en consumenten, is de laatste jaren ook in een aantal beleidsgerichte publikaties aan de orde gekomen 2). Een aantal gevolgen van de hoge druk van belastingen en premies noemen wij hier:

- een negatief effect op de vraag naar arbeid. Mede door het afwentelingsgedrag van werknemers leidt een stijging van de collectieve druk tot hogere loonkosten en daarmee tot een geringere arbeidsvraag;
- de invloed op het arbeidsaanbod. Hoge (marginale) tarieven kunnen de flexibiliteit van het arbeidsaanbod verminderen. De opbrengst van bv. extra inspanning en investeringen in 'human capital' worden fors verlaagd door hoge marginale tarieven. Een vergroting van de wig zal leiden tot een minder efficiënte allocatie op de arbeidsmarkt. Naast de invloed op de kwaliteit van de arbeid is er ook een effect op de kwantiteit van het arbeidsaanbod. Verschillende onderzoeken wijzen uit dat een verlaging van het reële netto loon door een verhoging van de belasting- en/of premiedruk per saldo een negatief effect heeft op de aangeboden hoeveelheid arbeid 3). Het is van belang bij de analyse van deze effecten rekening te houden met het feit of een belastingstelsel al dan niet progressief werkt 4);
- de groei van de informele economie. Veel onderzoekers suggereren een verband tussen de hoge lastendruk en de groeiende informele sector 5).

Zoals ook in het *Centraal Economisch Plan 1986* (CEP 1986) wordt opgemerkt, staat de kwantificering van bovengenoemde effecten, en daardoor ook de analyse van de

doorwerking ervan in de economie, nog in de kinderschoenen. Bovendien wordt gesteld: „Het empirisch onderzoek ter zake wordt bemoeilijkt door het gebrekkige datamateriaal” 6). Een en ander is reden geweest op de Directie Algemene Economische Politiek van het Ministerie van Economische Zaken een project te starten gericht op het construeren van consistente tijdreeksen van de gemiddelde en marginale druk van inkomstenbelasting en sociale premies op micro-niveau. Daarbij gaat het met name om de gegevens over de jaren vóór 1973. Voor de periode vanaf de invoering van het schijventarief zijn verschillende bronnen beschikbaar, op basis van de voor dit tariefstelsel ontworpen modellen en computerprogramma's (o.a. bij het CPB, en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid). Voor de periode daarvoor was slechts fragmentarisch materiaal beschikbaar. Het bleek slechts mogelijk te zijn om langs handmatige weg, via het hante-

* Werkzaam bij de Directie Algemene Economische Politiek van het Ministerie van Economische Zaken. Dit artikel is gebaseerd op het onderzoeksmemorandum van dezelfde auteurs *Gemiddeld en marginaal, de druk van belastingen en premies sinds 1960*, Ministerie van Economische Zaken, Den Haag, juli 1987. Dit onderzoeksmemorandum bevat de volledige resultaten en is op verzoek bij de auteurs te verkrijgen. De auteurs zijn drs. J. van Sinderen en drs. G. Zalm erkentelijk voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

1) Zie voor een overzicht van deze effecten J. van Sinderen en A. van Ravestein, *Meer markt en minder overheid*. De visies van nieuw-klassieken en aanbodeconomen, *ESB*, 21 januari 1987.

2) *Notitie Inkomensbeleid 1986*, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 19 208, nrs. 1-2, CPB, *Centraal Economisch Plan 1986* CPB en *Rapport Arbeidsmarktflexibiliteit en werkloosheid*, Commissie Economische Deskundigen, Den Haag, 1987.

3) Zie b.v. P.S.A. Renaud en J.J. Siegers, *Income and substitution effects in family labour supply*, *De Economist*, jg. 132, nr. 3.

4) J.A. Hausman, *Labor supply*, in: H.J. Aaron en J.A. Pechman (red.), *How taxes affect economic behavior*, 1981.

5) Zie b.v. Preadviezen van de Vereniging van de Staathuishoudkunde, 1984: *De informele economie*, J.P. Verbruggen, *Consumptiepatroon, informele economie en werkgelegenheid*, Discussienota 8603, Ministerie van Economische Zaken, Den Haag, 1986, en R.J. Mulder, *De zwarte sector van de economie; een modelmatige benadering*, *Maandschrift Economie*, jg. 50, nr. 5, 1986.

6) CEP, 1986, blz. 129.

ren van belastingtabellen voor de betreffende jaren, de ontbrekende gegevens voor de periode 1960-1972 samen te stellen 7). In dit artikel presenteren wij de voornaamste resultaten.

De resultaten in vogelvlucht

Voor een vijftal loongroepen en een viertal belastinggroepen zijn kengetallen berekend voor de druk van belastingen en premies. Het betreft de volgende loongroepen: het wettelijk minimum, minimum-plus, gemiddeld, modaal en tweemaal gemiddeld. Met het interval tussen het minimum- en het tweemaal gemiddeld loon wordt het overgrote deel (circa 95%) van de inkomensstrekkers in het particuliere bedrijfsleven bestreken 8). Alle inkomens zijn jaarinkomens inclusief vakantietoeslag 9).

De vier belastinggroepen waarmee is gerekend zijn: ongetrouwden onder de 27 jaar, ongetrouwden van 27 jaar en ouder 10), getrouwden zonder kinderen en getrouwden met twee kinderen. De berekeningen zijn uitgevoerd voor werknemers in de marktsector.

Als kengetallen worden berekend:

$$\begin{aligned}
 \text{- wig} &= \frac{\text{loonkosten} - \text{netto loon}}{\text{loonkosten}} \times 100\% \\
 \text{- premiedruk wg} &= \frac{\text{bedrag werkgeverspremies sociale verzekeringen}}{\text{bruto loon}} \times 100\% \\
 \text{- premiedruk wn} &= \frac{\text{bedrag werknemerspremies sociale verzekeringen}}{\text{bruto loon}} \times 100\% \\
 \text{- belastingdruk} &= \frac{\text{bedrag inkomstenbelasting}}{\text{bruto loon}} \times 100\% \\
 \text{- druk werknemers} &= \text{premedruk werknemers} + \text{belastingdruk}
 \end{aligned}$$

Deze kengetallen zijn berekend voor zowel het totale jaarloon (gemiddelde waarden) als voor een bruto loonstijging van 7,5% (marginale waarden). Er wordt geen rekening gehouden met eventuele pensioenpremies en inkomensafhankelijke regelingen (de z.g. inkomensprijzen) als de individuele huursubsidie, rijksstudietoelage en eenmalige uitkering. Op het effect van het verwaarlozen van de pensioenpremies wordt in onderstaande nog teruggekomen.

In de berekeningen is voorts alleen rekening gehouden met forfaitaire aftrekposten. Aan de verdeling in de feitelijke aftrekposten, die een ander beeld van de belastingdruk voor de verschillende inkomensgroepen kan opleveren, wordt hier geen aandacht besteed. Voor (technische) details omtrent de berekeningswijze van de diverse kengetallen alsmede voor de volledige resultaten voor alle inkomens- en belastinggroepen wordt verwezen naar de oorspronkelijke publikatie.

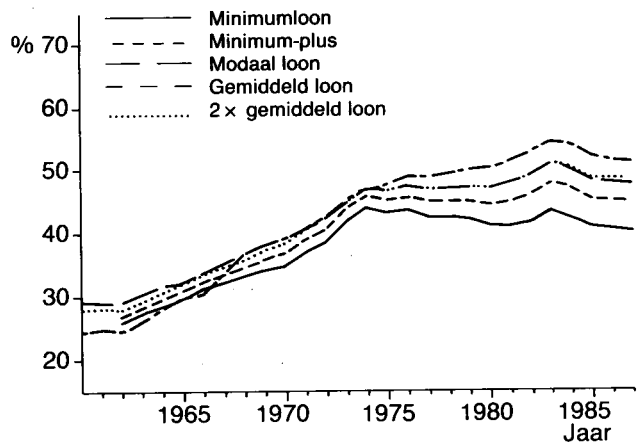
Bij de bespreking van de resultaten zullen wij ons om het overzicht te behouden, bepalen tot de resultaten van de berekeningen voor getrouwden zonder kinderen. Overigens zij erop gewezen dat de ontwikkeling in de diverse kengetallen voor de verschillende belastinggroepen in grote lijnen dezelfde is.

De gemiddelde druk

De gemiddelde wig

Over de periode 1960 t/m 1987 zijn in de ontwikkeling van de gemiddelde wig een aantal algemene tendenties te onderscheiden. In de eerste helft van de jaren zestig is er sprake van een licht stijgend verloop van de wig. Na deze periode volgt in de tweede helft van de jaren zestig en de eerste helft van de jaren zeventig een stijging van de wig met zo'n 10 à 15%-punten. Het accent van deze stijging valt in de eerste helft van de jaren zeventig. Deze periode

Figuur 1. Gemiddelde wig (getrouwden zonder kinderen)

van min of meer sterke stijging wordt gevolgd door een zekere stabilisatie t/m 1980. In de jaren 1981, 1982 en 1983 treedt wederom een (sterke) stijging op. Het jaar 1983 is voor vrijwel alle werknemers (in elke loon- en belastinggroep) het jaar met absoluut gezien de grootste wig 12).

In figuur 1 is de ontwikkeling van de gemiddelde wig weergegeven voor alle loongroepen. Naast het stijgende verloop valt op dat tussen 1974 en 1983 de verschillen tussen de inkomenscategorieën groter worden. Op het minimumniveau daalt de druk in lichte mate, voor de midden-categorieën is er sprake van een stabilisatie, en voor tweemaal gemiddeld is er een voortgaande stijging tussen 1973 en 1983. Uiteindelijk leidt de daling na 1983 tot de situatie in 1987 waarbij de gemiddelde wig oploopt van 40% op het minimumloonniveau tot bijna 51% voor tweemaal gemiddeld.

Na 1983 daalt over de hele linie het verschil tussen loonkosten en netto loon met zo'n 3%-punten tot aan de (verwachte) uitkomsten voor 1987. Desalniettemin is voor alle werknemers de wig in 1987 veel groter dan in 1960, al zijn er duidelijke onderlinge verschillen: op het minimumniveau bedraagt de totale stijging ongeveer 14%-punten, bij het tweemaal gemiddeld loon bedraagt deze lastenstijging echter bijna 30%-punten.

De achterliggende oorzaken van de ontwikkeling van de wig in de tijd zullen we kort bespreken.

Premiedruk werkgevers

Met de uitbreiding van de sociale zekerheid in de jaren zestig en de beginjaren zeventig, zowel wat betreft het aantal regelingen als het voorzieningenniveau, lopen de werknemers- en werkgeverspremies in vergelijkbare mate op. De belangrijkste premieverhogingen vonden plaats bij de ZW, ZFW en WAO. Opvallend is dat na 1975 de druk van de werkgeverspremies min of meer constant blijft, terwijl de verslechterde werkgelegenheidssituatie wel leidt tot een forse stijging van de premiedruk voor werknemers. Dit duidt erop dat, om wille van de werkgelegenheid, is getracht de werkgeverslasten te ontzien, aanvankelijk via

7) Wij zijn dank verschuldigd aan medewerkers van de Ministeries van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en aan medewerkers van het Centraal Planbureau voor datamateriaal en deskundige adviezen.

8) Zie CBS, *Statistisch Bulletin*, nr. 47, 27 november 1986.

9) Het minimum-plus loon is het rekenkundig gemiddelde tussen het minimum- en het gemiddeld loon. Wat het modaal loon betreft is uitgegaan van f. 39.000 in 1981 en is terug- en vooruitgerekend met de regelingslooonindex voor het particuliere bedrijfsleven van het CBS.

10) Voor 1967 was er geen onderscheid naar leeftijd, van 1967 t/m 1972 was er een grens van 40 jaar en van 1973 t/m 1984 een grens van 35 jaar.

11) Loonkosten = bruto loon + werkgeverspremies sociale verzekeringen

12) Slechts bij het minimumloon is de wig in 1974 fractioneel groter (43,9%).

rijksbijdragen aan de sociale fondsen, later (begin jaren tachtig) door een verschuiving van werkgevers- naar werknemerslasten. In hoeverre zo'n verschuiving werkelijk leidt tot beperking van loonkostenstijgingen hangt af van de mate waarin stijgende werknemerspremies leiden tot extra looneisen. Afgemeten aan de ontwikkeling van de arbeidsinkomensquote heeft de verschuiving weinig effect gehad.

Druk werknemers

De totale druk voor werknemers valt uiteen in de belastingdruk en de premiedruk werknemers. Het verloop van de totale werknemersdruk komt in grote trekken overeen met dat van de gemiddelde wig.

Hierboven werd al gesignaleerd dat de wig voor hogere groepen in sterkere mate is gegroeid dan voor lagere. Ook voor dit verschijnsel geldt dat het tot uiting komt in de totale werknemersdruk. Met andere woorden, er is sprake van een nivellering in de secundaire sfeer. Dit verschijnsel wordt in figuur 2 geïllustreerd. In deze grafiek worden de verhoudingen weergegeven tussen het minimumloon en het tweemaal gemiddeld loon in resp. bruto en netto termen. Uit de grafiek is af te lezen dat de gemiddelde werknemersdruk op het tweemaal gemiddeld loon sterker gestegen is dan de druk op het minimumloon. In de loop der tijd zijn de verhoudingen in bruto en netto termen steeds verder uit elkaar gaan lopen. In de eerste helft van de jaren zestig bedroeg het minimumloon in bruto termen circa 38% van het tweemaal gemiddeld loon, terwijl de laatste jaren dit percentage is gedaald tot ruim 31. De verhouding in netto termen ligt de laatste jaren niettemin weer op hetzelfde niveau als in de eerste helft van de jaren zestig, te weten op zo'n 41%.

Op het niveau van het tweemaal gemiddeld loon is zowel de belastingdruk als de premiedruk sterker gestegen dan op het niveau van het minimumloon. De belastingdruk op het minimumloon daalde licht van circa 5,5% naar 4%, terwijl bij het tweemaal gemiddeld loon sprake was van een stijging van ruim 14% in 1962 naar ruim 20,5% in 1987. Ook de premiedruk steeg veel sterker bij het tweemaal gemiddeld loon: er is sprake van (bijna) een verdrievoudiging tot een niveau van circa 22,5% in 1987, terwijl bij het minimumloon de premiedruk sinds 1962 is verdubbeld tot een niveau van 21% in 1987. Zoals ook uit figuur 1 valt af te lezen, begon deze divergerende ontwikkeling in de belasting- en premiedruk in het begin van de jaren zeventig.

Wanneer we meer in het algemeen kijken naar de samenstellende delen van de totale werknemersdruk, valt op dat voor de eerste vier loongroepen (minimum, minimum-plus, modaal en gemiddeld) de belastingdruk in 1985 lager is dan in 1970. Tot en met modaal zelfs lager dan in 1960. Uit de berekening blijkt dat de belastingdruk een gematigde stijging vertoont in de jaren tussen 1960 en 1978 (zie ook tabel 1). In 1978 wordt voor vrijwel alle loongroepen

Tabel 1. Jaar en percentage van de hoogste gemiddelde belastingdruk in procenten in vergelijking met die in 1960, 1985 en 1987

	1960	Hoogste waarneming	1985	1987
Minimumloon	5,4	8,6 (1974/1978)	4,1	4,0
Minimum-plus	6,6	11,0 (1978)	6,6	7,0
Modaal loon	8,9	13,2 (1974/1978)	8,5	9,1
Gemiddeld loon	7,5	13,2 (1978)	8,9	9,8
Twee maal gemiddeld	13,7	24,5 (1977/1978)	18,7	20,7

het maximum van de belastingdruk bereikt. Daarna treedt voor alle onderzochte loongroepen een daling op tot aan 1985. Alleen bij het minimumloon stijgt daarna de belastingdruk weer licht. De daling van de belastingdruk voor de diverse inkomensgroepen is niet het gevolg van tariefwijzigingen in de inkomstenbelasting, doch van de toenemende (aftrekbare) premiedruk. Bij de forse daling van de belastingdruk op het minimumloon speelt bovendien de bevestiging van het minimumloon, dan wel het achterblijven bij de gemiddelde loonstijging een rol.

De druk van werknemerspremies stijgt vanaf 1978 tot aan 1983 in steeds sterkere mate. Tussen 1980 en 1983 bij voorbeeld stijgt de premiedruk werknemers met maar liefst 8%-punten. De helft van deze toename vindt zelfs plaats in 1 jaar, namelijk van 1982 op 1983. Met name de stijgingen in de WAO- en WW-premies zijn hiervoor verantwoordelijk. Zoals gesteld heeft vanwege de aftrekbaarheid voor de belastingen van de sociale premies deze premiedrukstijging uiteraard ook (endogeen) bijgedragen aan de daling van de belastingdruk na 1978.

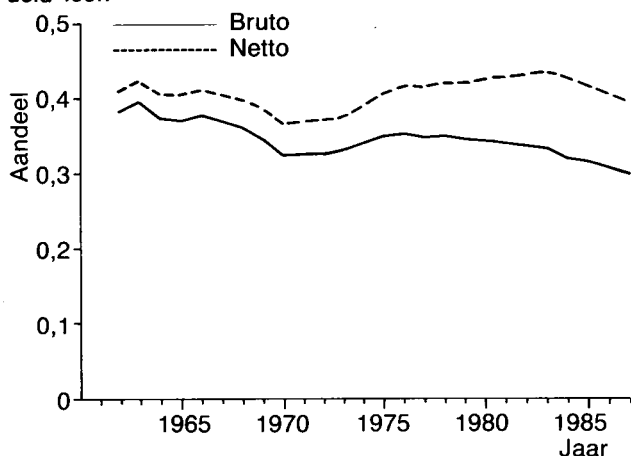
De marginale druk

De marginale wig

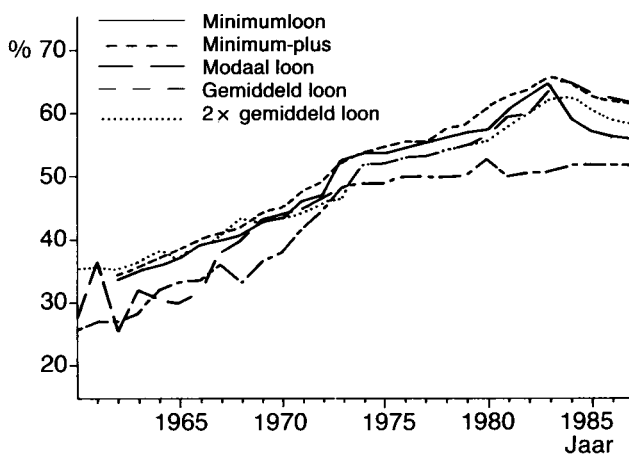
In figuur 3 is voor de beschouwde loongroepen de ontwikkeling van de marginale wig afgebeeld. De algemeen stijgende trend in de gemiddelde wig komt nog meer geprononceerd tot uiting in de marginale. Tussen 1960 en 1983 is de marginale wig voor vrijwel alle loongroepen gestegen met 25 à 30%-punten, hetgeen bijna een verdubbeling betekent. Vanaf 1983/1984 tot aan 1987 is (behalve bij het tweemaal gemiddeld loon) een daling opgetreden, met bijna 9%-punten voor het minimumloon en met ruim 4%-punten voor het gemiddelde loon.

Voor zeer grote groepen werknemers bedraagt de marginale wig thans nog altijd circa 60%; f. 1 netto loon extra kost de werkgever dan (exclusief pensioenpremie) ca. f. 2,50. Ter vergelijking: in 1960 (met een marginale wig rond 34 à 35%) zou dat de werkgever ± f. 1,50 hebben ge-

Figuur 2. Verhouding minimumloon en tweemaal gemiddeld loon

Figuur 3. Marginale wig a)

kost. Ook in het CEP 1987 wordt erop gewezen dat de marginale wig voor zeer grote groepen werknemers (circa 95%) ongeveer gelijk is. Immers, werknemers rond het minimumloon en boven tweemaal gemiddeld maken slechts een gering percentage uit van de totale populatie.

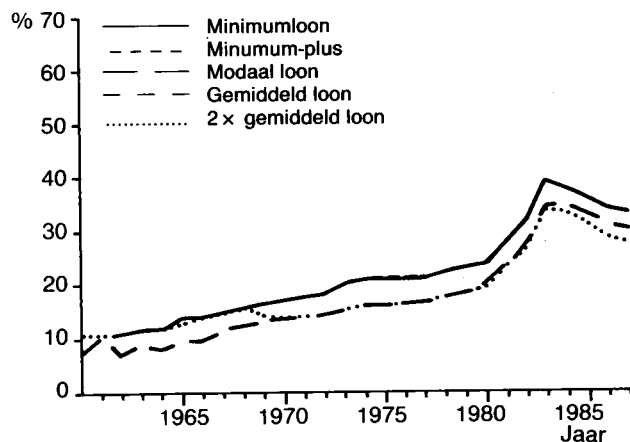
De marginale premiedruk

Aan de vergroting van de wig heeft, ook waar het de marginale betreft, de stijging van de sociale premies voor het grootste deel bijgedragen (althans voor de lagere loongroepen). In de figuren 4 en 5 worden de ontwikkelingen in de marginale druk van resp. werknemers- en werkgeverspremies weergegeven. De oorzaak voor de sterke stijging van deze premies na 1980 ligt voor een belangrijk deel bij de WAO-premie. Zo levert alleen de WAO-premie in 1983 een marginale druk van ruim 15% (voor inkomens onder de premiegrenzen). Bij tweemaal gemiddeld is, vanwege het bereiken van de premiegrenzen, alleen de marginale belastingdruk nog relevant. Bij de overige loongroepen draagt de belastingdruk voor maximaal een derde bij aan de hoogte van de marginale wig in 1987.

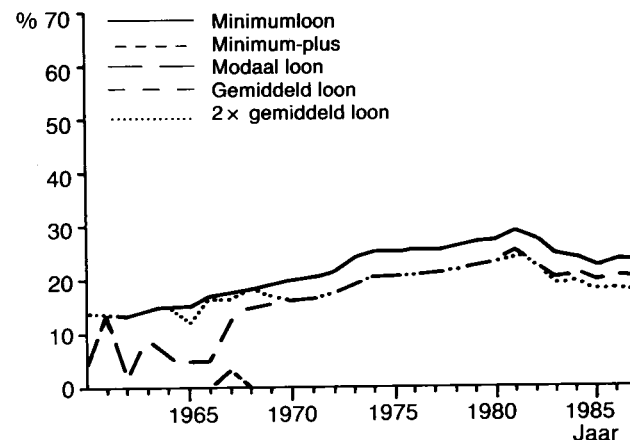
De marginale belastingdruk

Zoals uit figuur 6 valt af te lezen is vanaf ongeveer 1980 voor vrijwel alle loongroepen een daling van de marginale belastingdruk opgetreden. Deze daling wordt mede bepaald door de stijging van de marginale druk van (aftrekbare) premies, een fenomeen dat we al signaleerden. Overigens blijkt dat de zogenaamde hoge schijven (de 60% en 70%-schijven) geen invloed hebben op de marginale druk. Voor inkomens tot en met tweemaal gemiddeld.

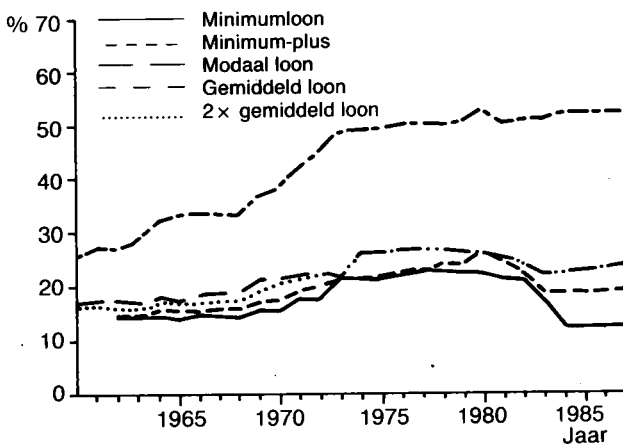
Figuur 4. Marginale druk werknemerspremies

Figuur 5. Marginale druk werkgeverspremies

Figuur 6. Marginale belastingdruk

Pensioenpremies

Het construeren van consistente tijdreeksen brengt beperkingen met zich mee. Zo is de door werkgevers en werknemers (eventueel) te betalen pensioenpremie in onze berekeningen buiten beschouwing gebleven. Het ontbreekt op dit gebied aan adequate gegevens voor de gehele periode.

Ten einde een indruk te krijgen van de invloed van het verwaarlozen van de pensioenpremies, is in tabel 2 voor de diverse loongroepen de belasting- en premiedruk en de wig weergegeven (over 1987) indien rekening wordt gehouden met een (marginale) pensioenpremie van 5,1% (werknemers) en 11,6% (werkgevers) met een franchise ter grootte van het bruto minimumloon (f. 25.641) 13). Tussen haken staan dezelfde gegevens maar dan zonder rekening te houden met pensioenpremies.

Voor alle loongroepen (met uitzondering van het minimumloon) geldt dat de gemiddelde wig iets groter wordt wanneer rekening gehouden wordt met de pensioenpremies. Deze toename is door het ontbreken van premiegrenzen het grootst voor het tweemaal gemiddeld loon (circa 4,6%-punten stijging). Deze stijging is een gevolg van een enigszins stijgende premiedruk voor werknemers en een dalende belastingdruk. Voorts stijgt voor alle loongroepen (weer met uitzondering van het minimumloon) de premiedruk voor werkgevers in verband met de pensioenpremie voor werkgevers.

Uit de rechterhelft van tabel 2 valt af te lezen dat ook de marginale wig voor alle loongroepen groter wordt. Ook hier is de grotere wig een resultante van een hogere premiedruk werkgevers en werknemers, en een lagere belastingdruk (vanwege de aftrekbaarheid van de pensioenpremie). Het blijkt dat indien bij de berekening van de marginale wig

Tabel 2. Gemiddelde en marginale wig in 1987, inclusief pensioenpremies a)

Loongroep	Wig	
	gemiddeld	marginale
Minimum	40,0 (40,0)	61,3 (55,9)
Minimum-plus	46,2 (44,6)	66,2 (61,4)
Modaal	49,6 (47,4)	68,4 (61,7)
Gemiddeld	50,6 (48,2)	64,0 (58,3)
Tweemaal gemiddeld	55,4 (50,8)	59,2 52,0)

a) Tussen haken hetzelfde gegeven zonder rekening te houden met pensioenpremies

(vervolg op blz. 680)

13) Dit zijn macro-gegevens en gezien de grote diversiteit aan pensioenregelingen dienen deze gegevens met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

(vervolg van blz. 675)

ook rekening wordt gehouden met de te betalen pensioenpremies, voor grote groepen werknemers de marginale wig in 1987 dicht bij de 70% lag.

De conclusie is dat door het buiten beschouwing laten van de pensioenpremie de gemiddelde en marginale wig onderschat worden. De onderschatting van de gemiddelde wig loopt op met het inkomen en is circa 4,6%-punten bij een tweemaal gemiddeld inkomen. Bij de marginale wig kan de onderschatting echter oplopen tot ruim 7%-punten bij een tweemaal gemiddeld inkomen.

Slot

In dit artikel is een overzicht gegeven van de belangrijkste resultaten van een onderzoek naar de belasting- en premiedruk op het looninkomen van werknemers in bedrijven. In vergelijking met 1960 zijn zowel de gemiddelde wig als de marginale wig fors gegroeid. In 1987 ligt de gemiddelde wig ligt tussen de 40% bij het minimumloon en ruim 50% bij een tweemaal gemiddeld loon. De marginale wig loopt in dit jaar uiteen van ruim 50% bij het tweemaal gemiddeld loon tot rond 60% bij de overige loongroepen.

De vergroting van de wig moet vooral worden toegeschreven aan de stijging van de druk van sociale premies werkgevers en werknemers. De belastingdruk heeft in wezen een ondergeschikte rol gespeeld. De topschijven van het belastingstelsel (de 60% en 70%-schijven) zijn voor het overgrote deel van de werknemers in de marktsector slechts van beperkt belang.

Sinds 1983/1984 heeft een aanzienlijke daling van de marginale wig plaatsgevonden voor inkomens onder de premiegrenzen van de sociale verzekering. Deze daling neemt niet weg dat voor zeer grote groepen werknemers de marginale wig thans nog altijd circa 60% bedraagt: f. 1 netto loon extra kost de werkgever nu derhalve circa f. 2,50 tegenover in 1960, met een marginale wig van rond de 35%, f. 1,50. Indien ook met de pensioenpremies werkgevers en werknemers rekening gehouden wordt (en een marginale wig resulteert van 65 à 70%) kost een extra beloning van de werknemer met met f. 1 netto de werkgever ongeveer het drievoudige aan totale loonkosten. Dergelijke grote verschillen tussen loonkosten(stijging) en netto loon(stijging) kunnen langs diverse wegen het functioneren van de economie negatief beïnvloeden.

Fred Krapels
Ab van Ravenstein